

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพชุมชน การทำการเกษตรของบ้านกลางสูงก่อนและหลังมีระบบชลประทาน 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุและศักยภาพการทำการ เกษตร ในเขตพื้นที่ชลประทานบ้านกลางสูง 3. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาการทำการเกษตร ในเขตพื้นที่ชลประทานบ้านกลางสูงไปสู่แนวทางเกษตรกรรมยั่งยืน

ผลการศึกษาที่นักวิจัย ได้มุ่งเน้น ที่การศึกษาการทำการเกษตร ในพื้นที่บ้านกลางสูง สภาพ ปัญหา สาเหตุและศักยภาพการเกษตรในพื้นที่ โดยวิธีการศึกษานั้นใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของ ชาวบ้านกลางสูง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านในการทำความเข้าใจชุมชนของตนเอง ผล การศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระบบเกษตรก่อนชลประทาน พบว่า การทำการเกษตรก่อนมีระบบชลประทาน ยุคก่อนมีคลองชลประทาน 2440 – 2509 การทำการเกษตรของชาวบ้านกลางสูงในยุคนี้เป็นยุคที่ชาวบ้าน ยังคงเน้นการผลิตที่พึ่งตนเอง มีความหลากหลายในระบบการผลิต และเป็นการผลิตที่มุ่งสร้างความ มั่นคงด้านอาหารให้กับครอบครัว เป็นหลัก มีวิธีการผลิตที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน รายละเอียดด้านระบบการผลิต ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต เป้าหมายการผลิต ระบบนิเวศในพื้นที่ และความเชื่อด้านการเกษตร ส่วนระบบเกษตรหลังการมีระบบชลประทาน พบว่า ภายหลังจากที่มีระบบ ชลประทาน การทำการเกษตรในพื้นที่บ้านกลางสูงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน โดยในระยะแรก หลังมีระบบชลประทานการทำการเกษตรยังไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก ชาวบ้านยังคงพึ่งแรงงาน ปัจจัยการผลิตจากภายในเป็นหลัก สภาพดินยังมีความอุดมสมบูรณ์ ระบบการผลิตเริ่มมีการทำนาปรัง ยัง มุ่งไปที่การสร้าง ความมั่นคงด้านอาหารเป็นหลัก และบางส่วนเริ่มผลิตเพื่อขาย ต่อมาการทำการเกษตร ของชาวบ้านกลางสูงได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงจากอดีต ระบบการผลิตจากที่มีความหลากหลาย กลายเป็นการผลิตเชิงเดี่ยว มีการพึ่งพิงปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็น เครื่องจักร ปุ๋ยเคมี ยาปราบวัชพืชและ ศัตรูพืช จากภายนอกมากขึ้น เป้าหมายการผลิตเน้นไปที่การสร้างรายได้แทนการสร้าง ความมั่นคงด้าน อาหาร การทำการเกษตรบ้านกลางสูงในปัจจุบันกลายเป็นพื้นที่ในการปลูกพืชเชิงเดี่ยว อย่างเข้มข้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 สภาพปัญหาด้านการเกษตร พบว่า ภายหลังจากที่มีระบบชลประทานเข้ามาใน พื้นที่บ้านกลางสูง ส่งผลให้ชาวบ้านเกิดการปรับ เปลี่ยนระบบการผลิตด้านการเกษตรของตนเองให้เข้า กับระบบชลประทาน จนกระทั่งปัจจุบัน การทำการเกษตรในพื้นที่บ้านกลางสูงต้องประสบกับปัญหาใน หลายด้าน คือ ปัญหาโรคแมลงศัตรูพืชและวัชพืช ปัญหาด้านทุนการผลิตสูง ปัญหาค่านิยมด้านการผลิต ของเกษตรกรชาวบ้านกลางสูง ปัญหาดินเสื่อมสภาพ และปัญหาน้ำท่วม ส่วนสาเหตุมาจากการปรับ ระบบการผลิตเพื่อการค้าและการใช้สารเคมีทางการเกษตร ซึ่งศักยภาพของชุมชนในการปรับเปลี่ยน

ระบบการผลิต ได้แก่ มีน้ำในการเกษตรได้ทั้งปี มีความสะดวกสบายด้านการคมนาคมและอยู่ใกล้ตลาด และชาวบ้านบ้านกลางสูงมีความรู้ด้านการผลิตเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ที่ 3 กระบวนการ การสร้างการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงผลการศึกษา พบว่า เมื่อชุมชนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงร่วมกัน จะเกิดความรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างการเรียนรู้ไปสู่การเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย การวิเคราะห์ตนเอง การสร้างต้นแบบในพื้นที่ การหนุนเสริมซึ่งกันและกันโดยการ การเชื่อมแปลง และ การสร้างกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

โดยสรุปกระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมที่สุดคือ การสร้างเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงร่วมกัน